

3. Соціальна компонента в структурі сталого розвитку регіонального аграрного бізнесу: комплексний аналіз / ВО Yazlyuk, AM Uzhva - // Український журнал прикладної економіки, Том 2, Випуск 2 2017. С. 67-74

4. Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Рівненській області у 2010 р. / за ред. П. Д. Колодича. - Рівне, 2010. - 274 с.

Марія Жабковська

студентка,

Західноукраїнський національний університет

Аліна Він'ярчук

студентка,

Західноукраїнський національний університет

ЗАБРУДНЕННЯ ҐРУНТІВ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ

Українська екосистема переживає кризу, яка не може не мати негативного впливу в майбутньому. Не існує комплексної національної політики щодо захисту екосистем, контролю за використанням природних ресурсів та відповідальності за екологічні порушення.

За досить довгий час спільної діяльності ґрунт являється органічним мінеральним продуктом живих істот: води, повітря, сонячного тепла та світла. Ці природні утворення надають рослинам поживні речовини, такі як, калій, фосфор, азот, вуглець та все, що потрібне для росту і розвитку рослин, які мають надзвичайно важливу здатність – родючість.

На сьогодні виникає досить таки важливе національне питання щодо приватизації земельних ділянок, яке видається без екологічних обмежень. Це говорить про те, що в нашому суспільстві ставлення до екології як до такого важливого напрямку ще не зовсім сформовано і потребує уточнень та вирішень. Трохи згодом це може зіткнутися з серйозними проблемами, оскільки дотримання екологічних стандартів та виконання міжнародних угод стануть важливим стимулом для конкуренції на ринку.

Ґрунти та рослинний покрив планети є універсальним біологічним фільтром і нейтралізатором, який можна використовувати для різних видів штучного забруднення.

З кожним роком все більше людей страждають від забруднення ґрунту, оскільки це викликає ланцюгову реакцію: позначається на ґрунтовому біорізноманітті, знижує запаси органічної речовини ґрунту та їх фільтруючу здатність. Забруднення ґрунтів є руйнівним для навколишнього середовища і негативно впливає на всі життєві форми, які з ним стикаються. Нестійкі методи ведення сільського господарства зменшують запаси органічної речовини ґрунту.

Забруднення ґрунту впливає на все навколо нас. Їжа, яку ми їмо, вода, яку ми п'ємо, повітря, яким ми дихаємо - наше здоров'я та здоров'я всього на планеті залежать від здоров'я ґрунту. Вміст поживних речовин у рослинних тканинах безпосередньо пов'язаний із їх утриманням у ґрунті і його здатністю обмінюватися поживними речовинами та водою з корінням рослин.

Основними негативними наслідками діяльності агропромислового комплексу України є збідніння й виснаження родючих українських чорноземів, промислове забруднення ґрунтів, а також інтенсивне освоєння цілинних земель, широке розповсюдження монокультур, застосування азотних та нітратних мінеральних добрив. Основною причиною масштабної деградації земельних ресурсів є екологічна недосконалість структури земельних ділянок та технологій вирощування сільськогосподарських культур. 71% сільськогосподарських угідь країни використовується для господарської діяльності. Це перевантаження на землі. Така велика розораність ґрунту – це докорінні зміни у процесах ґрунтоутворення та агроєкосистем. Агрохолдинги не визначають якісних показників землі, яку вони орендують, не контролюють її стан, не використовують правильні технології обробки. Відсутність професійних агрономічних знань та сподівання зберегти родючість орендованої землі, що призведе до її непоправної руйнації.

Через брак органічних речовин, незбалансоване внесення мінеральних добрив, ігнорування сівозміни, зведення до мінімуму площ вирощування бобових культур, спалювання соломи тощо, тим самим в ґрунтах активізуються процеси дегуміфікації (простіше кажучи – все йде до знищення родючого шару ґрунту). Гумусові запаси невіддільні від здатності ґрунту створювати необхідні умови для розвитку і росту сільськогосподарських культур, а також формуванням високих урожаїв. За останнє десятиліття товщина гумусового шару зменшилась на 20%. Крім того, майже 40% загальної площі земельних ресурсів України належать до забруднених земель. Основна причина зниження агрономічних характеристик ґрунту полягає в тому, що, в першу чергу, за допомогою потужних великовагових колісних тракторів та комбайнів проводиться багаторазовий обробіток; водні та вітрові ерозії; ставлення споживачів до землі; намагання якнайбільше від неї взяти і якнайменше їй повернути, що призводить до виснаження гумусу, тобто використання великих доз мінеральних добрив та хімікатів для захисту рослин, що супроводжуються баластними речовинами (хлоридом, сульфатом), забруднювали ґрунт та накопичували токсичні хімічні речовини у ґрунті. Ґрунт забруднюється вихлопними газами з тракторів, комбайнів, автомобілів, мастильними матеріалами та палива, які витікають з них під час польових робіт, а також забруднюються техногенними викидами промислових підприємств – сульфатами, оксидами азоту, важкими металами, радіонуклідами [1].

Високий відсоток розораності сільськогосподарських земель призводить до посиленого ерозійного процесу.

Ерозія ґрунту та інтенсивна експлуатація земель веде до зниження родючості ґрунтів та зниження вмісту гумусу.

Техногенні викиди промислових підприємств спричинили серйозні проблеми із забрудненням ґрунту. Земля забруднена важкими металами та іншими промисловими викидами.

Наслідки антропогенних впливів на ґрунти – тип впливу та основні зміни ґрунту: [2]

1. Сільське господарство - важка техніка (під час землеробства, згрібання, розпушування) ущільнює структуру ґрунту, змінюючи тим самим умови життя організмів у ґрунті; посилюється взаємодія з атмосферою, вітрова та водна ерозія.

2. Шум, вібрації, енергетичне випромінювання – сповільнюється ріст рослин, гинуть живі організми.

3. Метод зрошення - ґрунтова вода та засолення, зміна водно-повітряних умов, тепла ґрунту та стану поживних речовин; підвищення рівня ґрунтових вод та зміна її хімічного складу.

4. Сінокосіння, збирання врожаю – видалення певних хімічних речовин, збільшення випаровування.

5. Дренажна система - зниження вологості, вітрова ерозія, болота зникають, ріки затоплюють.

6. Випас худоби - ущільнення ґрунтів, знищення рослинності у поєднанні з ґрунтом, ерозія, споживання ґрунту різними хімічними елементами, сушіння, біологічне забруднення.

7. Вирубка лісів - вітрові та водні ерозії, посилення випаровування.

8. Спалювання старої трави - знищує поверхневі ґрунтові організми та збільшує випаровування.

9. Побудова промислових та побутових звалищ - зменшує площу земель, придатних для ведення сільського господарства, біотоксичність ґрунтів у суміжних районах.

10. Внесення добрив - підкислення землі та втрата гумусу.

11. Викиди в атмосферу - хімічні речовини забруднюють ґрунт і змінюють кислотність і склад.

12. Застосування токсичних хімічних речовин та гербіцидів - загибель різних ґрунтових організмів, накопичення отрут, шкідливих для живих організмів, зміни складу ґрунту гальмують біологічну активність ґрунту.

13. Стічні води - затримання вологи, зміни складу ґрунту, отруєння ґрунту, органічне та хімічне забруднення.

14. Роботи наземного транспорту - ущільнення ґрунту під час бездоріжжя, відходи газу та сипучих матеріалів, які отруюють ґрунт.

15. Вивіз органічних відходів і фекалію на поля - ґрунт забруднений небезпечними організмами і змінюється його склад.

У ґрунтах планети виявляють надзвичайно велику кількість забруднення важкими металами, більшість з яких виявляються токсичними, також стійкі органічні забруднювачі, нові забруднювачі, а саме: фармацевтичні засоби та засоби особистої гігієни. Важкі метали також впливають на ґрунтові організми, оскільки вони мають різну чутливість до забруднюючих речовин, що порушує існуючий баланс між видами. Метал достатньо легко накопичується в ґрунті, але його повільно і важко видалити з нього.

Потрапляння шкідливих сполук у ґрунтові води із ґрунту завдають негативних наслідків, оскільки хімічні елементи потрапляють у кругообіг, випадають кислотні дощі, що не може не позначитися на здоров'ї кожного з нас

і в свою чергу впливає на низьку продуктивність праці, досить великі обсяги часу на захворювання.

Якщо фермери та кожен з нас не думатиме тільки про власні інтереси, а й про наступний день і майбутнє в загальному, то процес зміни ґрунту можна зупинити.

Інші негативні наслідки включають: підкислення ґрунту та втрата родючого шару, смерть багатьох ґрунтових організмів, накопичення шкідливих речовин та зменшення земельної площі, придатної для ведення сільського господарства, біологічне отруєння ґрунту, зволоження, зміни складу ґрунту, отруєння ґрунту хімічними, біологічними, органічними забрудненнями на сусідніх територіях.[3]

Отже, підсумовуючи усе, я можу зробити висновок, що катастрофічний стан нашої землі потребує невідкладних наукових та раціональних заходів, які спрямовуються на поліпшення родючого шару ґрунтів, а також отримання екологічно чистої їжі.

Потрібно вводити поряд з ультрахімізованими, органічного методу сільського господарства, які не використовують пестициди та погані мінеральні добрива, переходити до більш прогресивного обробітку земель, ефективної легкої техніки, зменшення меліорації допоможуть врятувати ґрунт.

Проте найбільш важливим методом захисту ґрунтів є правильне формування сільськогосподарських і культурних ландшафтів. Усі екосистеми повинні встановлювати власні наукові та розумні зв'язки між лісами, болотами, водоймами, луками і полями. Усе це допоможе підвищити економічні вигоди і захистити довкілля. Та важливою умовою є відповідність кормових, польових й інших сівозмін.

Список використаних джерел

1. Брошак І. С., Гевко Р. Б., Никеруй С. С. Моніторинг, шляхи покращення родючості та екологічної безпеки ґрунтів Тернопільської області. Монографія. Тернопіль: «Економічна думка», 2013 -160с.
2. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища : навч. посіб. / В. С. Джигирей. – 5-те вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2017. – 422 с.
3. Закон України «Про ратифікацію Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, N 30, ст.396. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/949-16>
4. Стратегія інноваційної безпеки як подолання асиметрії конкурентоспроможності підприємств у міжрегіональному розвитку / Б Язлюк // Зб. наук. праць молодих вчених Наука молода, Том 18. 2012. С. 178.
5. Брич В. Я., Борисяк О. В. Інноваційні технології формування персоналу підприємств в умовах оптимізаційного розвитку. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія “Економіка”. 2017. Вип. 2 (50). С. 172-179.